

Det er en bekendt Sag, at der findes talrige Overensstemmelser mellem Jordens forskjellige Racer, og at det ikke er vanskeligt at finde Lighedspunkter mellem hvilke som helst to fjernt boende Folks Redskaber, Skikke, Myther, Sprog m. m.

Naar jeg alligevel her har fremdraget nogle overensstemmende Smaatræk mellem Grønlanderne og Mellem-Amerikas Kulturfolk, Aztekerne og Mayaerne, da er det ikke, fordi jeg derved mener at kunne paavise noget nærmere Slægtskab mellem disse Folk end mellem Grønlanderne og hvilke som helst andre Indianerstammer i Amerika. Der er tvært imod sikkert mange andre Stammer, der have langt flere Lighedspunkter med Grønlanderne end de her nævnte; jeg skal kun eksempelvis henlede Opmærksomheden paa de kaliforniske Stammer Nishinam og Shasta¹⁾ samt paa Stammerne paa Vestkysten af Vancouver-Øen og Kap Flat-tery²⁾, for ikke at tale om de indianske Stammer, der støde op til Eskimostammerne. Som ovenfor nævnt, udskille mange Ethnografer Eskimoerne fra de øvrige Indianerstammer og mene, at de høre til en anden Menneskerace, eller at de skulle være indvandrede til Amerika senere end de øvrige Indianere og

derefter ved Berøringen med disse i den nye Verden have tilegnet sig mange af deres Sæder, Skikke, Myther m. m. For saa vidt muligt at afvæbne den Paa-stand, at det er Berøringen mellem Indianere og Eskimoer ved Grænsen, der har frembragt Overensstemmelserne, har jeg søgt fjernt fra Grænseegnene og ned til Kulturfolkene i det sydligste Nord-Amerika og Central-Amerika. At nogle af de nævnte Berøringspunkter ogsaa findes i de mellemliggende Egne, kan man næppe undres over.

Grønlands Østkyst er den yderste Grænse mod Øst for den eskimoiske Udbredelse. Ingen anden Eskimostamme har derfor været saa isoleret som den østgrønlandske. Saa vidt bekendt, have Angmagsalikerne aldrig været i Forbindelse med fremmede Folkestammer, førend vi kom op til dem 1884. Selv deres Forbindelse med Vestgrønlanderne har været indirekte, nemlig gennem de sydligere boende Østgrønlandere. Det er derfor ikke urimeligt at antage, at man netop ved *Angmagsalik* har bevaret mere af Traditionen fra det eskimoiske Kulturhjem end noget andet Sted paa eskimoisk Territorium.

Østgrønlandske Besøg i Vestgrønland i 1890.

Ved Premierløjtnant i Flaaden V. Garde.

For et halvt Aar siden meddelte jeg her i Tidsskriftet lidt om de nuværende Beboelsesforhold paa Grønlands Østkyst. Jeg dvælede især ved Østgrønlandernes møjsommelige Handelsrejser frem og tilbage langs den af Polarstrømmen indesluttede Kyst og fremsatte som min Overbevisning, at Østgrønlanderne, langt fra at opgive disse Besøg paa Vestkysten, snarere vilde komme hyppigere og hyppigere igjen for engang i en ikke fjærn Fremtid at ende med at slaa sig til Ro i de i Forvejen stærkt overbefolkede Distrikter paa Vestsiden af Grønlands Sydspids. For itide at afvende de Farer,

¹⁾ Powers: Tribes of California.

²⁾ The Indians of Cape Flattery at the entrance to the strait of Fuca, Washington Territory. By James G. Swan. — Smithsonian Contributions to Knowledge Nr. 220. Washington, 1870.

Tribes of Western Washington and Northwestern Oregon by George Gibbs. — Contributions to North American Ethnology, Vol. I. Washington, 1877.

en saadan Indvandring vil medføre, udtalte jeg Ønskeligheden af, at Planen om en evropæisk Station ved Angmagsalik snarest gennemførtes, eller at der, om Realisationen af denne Plan skulde støde paa for store Vanskeligheder, oprettodes en Missions- og Handelsstation paa den sydlige Østkyst, men ikke længere fra den sydligste Handelsstation paa Vestkysten, end at den med nogenlunde Lethed kunde forsynes med de nødvendige Handelsvarer fra denne.

Ved min Ankomst til Julianehaab i September 1890 gav Kolonibestyrer Lytzen mig velvilligst nogle Oplysninger om østgrønlandske Hedningers Besøg ved de sydligste danske Udliggestationer i afvigte Sommer, og da disse Oplysninger tildels illustrere min Fremstilling, skal jeg ikke undlade at meddele dem her — det kan jo ogsaa have sin Interesse at følge denne sidst opdagede Eskimostammes Vandring lidt mere i Detaljerne.

Lytzens Kundskab om de sidste Østlændingbesøg skriver sig fra to Indberetninger fra Bestyreren af Handelsstedet Pamiagdlok, Hr. Lundholm. Hovedindholdet af disse er følgende:

Den 30. Juni 1890 ankom en Konebaad fra Østkysten til Pamiagdlok for at handle. Baaden hørte hjemme ved Umivik og afrejste atter til Hjemstedet d. 4. Juli. Ejerens Navn var Angunok; foruden ham bestod Rejseselskabet af 15 Personer, nemlig 2 Mænd (Umerinek og Nakatak) 3 Kvinder og 10 Børn. Paa Rejsen var 1 Mand død. Baaden havde tilbragt Vinteren 1889—90 ved Nanusek paa Østkysten (omtr. 15 Mil fra Pamiagdlok) sammen med en Baad fra Angmagsalik, der ogsaa havde været bestemt til Vestkysten, men var vendt om igjen, da Besætningen havde tabt Modet paa Grund af Baadejerens Død. Der havde i Sommeren 1889 været flere Dødsfald blandt disse Rejsende; Dødsårsagen havde været en Forkølelssygdom, meget lignende den, der af og til optræder med stor Heftighed blandt Eskimoerne paa Vestkysten af Grønland. Naar Sygdommen og Dødsfaldene fraregnes, havde Folkene ingen Nød lidt; de havde haft god Fangst og bragte ogsaa endel Spæk med til Handelsstedet, men ingen Bjørneskind; den hjemvendte Angmagsalik-Baad havde derimod haft flere Bjørneskind. Begge disse Baade havde i 1888 mødt Dr. Nansen, og Folkene havde „talt med ham.“

Den 23. Juli ankom endvidere to Konebaade fra Østkysten til Pamiagdlok. Efterat have handlet afrejste de atter d. 26. Juli. Den ene af Baadene havde hjemme ved Angmagsalik og havde ikke tidligere været paa Vestkysten; den ejedes af Napardlukok, og Besætningen bestod, foruden ham, af 12 Personer, deriblandt 2 Fangere; en tredje Fanger, Ilisimatek, var paa Rejsen bleven slaet ihjel af sine Landsmænd, fordi han, hvergang han paa Rejsen kom til et beboet Sted, havde myrdet et Menneske og yderligere betroet sine Medrejsende, at det rigtig skulde gaa løs med at slaa ihjel, naar han kom til Vestkysten. Baaden havde brugt to Somre om Rejsen fra Angmagsalik til Vestkysten.

Den anden Baad havde oprindeligt hjemme ved Sermilik; den ejedes af Kunak, og Besætningen bestod, foruden ham, af 1 Mand, 10 Kvinder og Børn. Baaden havde dog ikke været ved sin Hjemstavn siden 1886; i 1887 besøgte den sammen med endel andre Østlændingbaade Vestkysten, og siden den Tid havde den ikke været nordligere end „Igdloluarsuk.“ Begge Baadsbesætninger mente at ville tage fast Ophold paa Østkysten igjen — men hvor — derom vare Menin-

gerne delte; Angmagsalikerne talte saaledes om, at de vilde slaa sig til Ro noget sydligere paa Østkysten for lettere at kunne komme tilbage og handle til næste Aar.

Efter Løjtnant Ryders Anmodning bleve alle Østlændingerne gjorte bekendte med, at der mulig inden ret lang Tid vilde komme en dansk Expedition til Angmagsalik nordfra; de lovede at holde godt Udkig efter den og tage godt imod den og anmodede om, at Expeditionen maatte blive rigelig forsynet med Ammunitionsgjenstande, da disse vilde blive foretrukket fremfor alle andre Handelsartikler.

Disse Beretninger give flere ret interessante Oplysninger. De vise for det Første, at Rejseiveren er i stærk Tiltagende blandt de nordligere Østlændinger. I 1883 saa man for første Gang paa Vestkysten en Baad fra Angmagsalik — Sermilik Distriktet, og dens Besætning vakte berettiget Opsigt paa Grund af det af Civilisationen fuldstændig upaavirkede Naturstandpunkt, den stod paa. Det var hverken Folk som de sydligere Østlændinger eller som Beboerne af Landet ved Kap York, der dog af og til havde haft om end kun flygtige Berøringer med Omverdenen, nej, det var Repræsentanter fra en forholdsvis talrig Stamme, der kun et Hundrede Mil fra vore Yderstationer i Grønland og fra Islands Hovedstad havde ført en fuldstændig ukjendt Tilværelse, klemte inde mellem Grønlands Indlandsis og Polarstrømmens Drivis. Snart spore vi imidlertid Virkningen af dette første Besøg og af den danske Expeditions Ophold i disse Folks Land, thi allerede i 1887 have vi de to næste Baade ved Pamiagdlok og nu i 1890 tre Baade fra samme Distrikt, medens en fjerde har været Maalet 15 Mil nær og kun er bleven holdt tilbage paa Grund af Dødsfald. At det er Trangen til Krudt og Bly, der driver de Indfødte til disse Rejser, er sikkert nok, og ligesaa sikkert er det, at jo mere vante de blive til Skydevaabenene, des hyppigere ville Rejserne blive. For hver Rejse etablere de sig saa nærmere Vestkysten, indtil de tage det sidste Skridt og flytte helt over til Handelsstederne. Vi se allerede i de sidste Rejser tydelige Tegn hertil. Efter Beretningen hører den først ankomne Baad nu hjemme ved Umivik; den hørte i 1885, da den danske Expedition berejste Kysten, hjemme ved det 25—30 Mil nordligere liggende Sermilik! Den i den anden Beretning omtalte Sermilik-Baad har slet ikke været ved sit Hjem siden 1886; den er efter sit sidste Besøg ved Pamiagdlok ikke naaet længere end til Igdloluarsuk, der ligger 35—40 Mil nærmere Vestkysten end Sermilik. Den

maa altsaa ogsaa betragtes som hørende til den sydligste Østkyst nu, og hvad endelig den i samme Beretning omtalte Angmagsalik-Baad angaaer, da fremgaaer det jo af Besætningens Udtalelser, at der er al mulig Udsigt til, at ogsaa den vil holde sig til den sydligste Østkyst for at være Handelsstedet nærmere. Det synes altsaa allerede nu at gaa rask sydefter med denne sidste større Eskimostamme, og skal der gjøres noget for at hindre dens Indvandring til Vestkysten, forekommer det mig, at der under disse Omstændigheder er al mulig Anledning til ikke at spille for megen Tid.

De først ankomne Østlændinger fortælle, at de have mødt Dr. Nansen og „talt med ham.“ Selv om Deres „Samtale“ med ham af nær liggende Grunde ikke har været af nogen særlig indgaaende Natur, er der dog ingen Tvivl om, at vi her have med de Østlændinger at gjøre, som Dr. Nansen mødte ved Kap Bille d. 31. Juli 1888, og som dengang vare paa Vej sydefter til Vestkysten. Den 30. Juni 1890 — 23 Maaneder efter dette Møde — naaede disse Folk deres Bestemmelsessted Pamiagdruk; de have med andre Ord brugt omtrent to Aar om den 40 Mil lange Rejse fra Kap Bille til Pamiagdruk! Intet illustrerer vel de østgrønlandske Rejseforhold bedre. Selvfølgelig er dette Exempel noget abnormt; Sygdom og Dødsfald have bragt idelige Standsninger og have nedbrudt Modet hos de stakkels Mennesker, men det vil dog maaske heraf blive mere forstaaeligt, at Vestkystens Grønlandere, der leve Dør om Dør med Handelsstedet, i deres Øjne maa staa som lykkeligere Skabninger, og at det maa falde Østlændingerne vanskeligt at vende den vel forsynede Koloni Ryggen igjen.

Blandt disse Østlændinger træffe vi en af den danske Konøbaadsexpeditions gamle Rejsekammerater, Umerinek, en Mand, der i 1884 gjorde sig al mulig Umage for at spille Expeditionen flere Puds, og om hvem, jeg troer, man, uden at fornærme ham, kan sige, at han er en af de mest upaalidelige Personer blandt

Østlændingerne. Han var den første blandt de nordligere Østlændinger, der kunde vise sig mellem sine Landsmænd i Besiddelse af en Riffel, og han kan altsaa tilskrive sig endel af Æren for Riffelens Indførelse blandt disse Folk. Denne Ære har dog ogsaa bragt mindre lyse Sider med sig, thi Umerinek synes altid at have været i Forlegenhed for Ammunition til sin Riffel, og alle de Historier, han søgte at binde Expeditionen paa Ærmet i 1884, vare kun Forsøg paa at fralukke os Krudt og Bly; i 1888 træffe vi ham atter i samme Virksomhed overfor Dr. Nansen, thi Umerinek identificeres med Lethed med en Østlænding, som Nansen omtaler i „Paa Ski over Grønland,“ og som gjorde sig særlig bemærket ved sit mindre tiltalende Ansigt og sine gjentagne Forsøg paa at tiltigge sig noget til at komme i sin Riffel. Skjønt han i 1884 indledede en Anmodning om Krudt og Bly med en højtidelig Forsikring om, at han ikke havde noget højere Ønske end forinden sin Død atter at naa Vestkysten og lade sig døbe, synes han dog senere at have faaet Bugt med sine religiøse Skrupler; i alt Fald se vi ham nu atter vende Kristendommen Ryggen og sætte Kursen mod de hjemlige, hedenske Egne med deres Trommedanse, Tryllesange og andre lokkende Adspredelser, der ganske vist ogsaa synes at passe bedre for Umerinek end Herrnhuternes Skolestue i Friedrichsthal. Gjort bekendt med, at Nansen havde efterladt sin Baad ved Umivik, lovede Umerinek, at der skulde ikke hengaa lang Tid, før han kom til Vestkysten med den.

Foreløbig er altsaa hele denne Østlændingskare vendt tilbage til Østkysten, men dersom ikke Udsigten til Mødet med Løjtnant Ryders Expedition formaaer at drage dem nordefter, gaaer der næppe lang Tid, før de tomme Krudt- og Snushorn atter bringe dem til Pamiagdruks Butik, og da er det Spørgsmaalet, om ikke Modstandskraften er brudt, saa Missionærernes Opfordringer formaa at rydde de sidste Betæneligheder af Vejen.

Om Tidsspørgsmaalet.

Af Observator C. F. Pechüle.

Tiden spiller en saa stor Rolle i alle menneskelige Forhold og Erkjendelsesgrene, saaledes ogsaa i Geografien, at det vel kan være værdt at faa Klarhed i de den angaaende Forhold, særlig nu til Dags, da

der er fremsat mere eller mindre sunde Forslag til større Ensartethed i Tidsregningen.

Ogsaa i Filosofien spiller Tiden en betydelig Rolle saa vel med Hensyn til Bestemmelsen om, hvad den